

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

Радіаційна та електромагнітна безпека

Шифр та назва спеціальності

183 – Технології захисту навколишнього середовища

Інститут

ННІ Механічної інженерії і транспорту

Освітня програма

Технології захисту навколишнього середовища

Кафедра

Хімічна техніка та промислова екологія (154)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Вибіркова

Семестр

7

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Себко Вадим Вадимович

Vadym.Sebko@kpi.edu.ua

Д.т.н., професор, професор

Досвід роботи – 25 років. Автор та співавтор понад 200 наукових та навчально-методичних праць. Вільно володіє українською мовою. Провідний лектор з дисциплін: «Методи контролю шкідливих речовин у зразках повітря, ґрунту, води та продовольчої сировини», «Сертифікація обладнання і харчової продукції», «Методи дослідження, діагностика, моніторинг технічного стану машин та апаратів хімічних виробництв» «Безпека харчових продуктів і продовольчої сировини», «Проектування технічних об'єктів та обладнання», «Стандартизація та сертифікація обладнання, сировини і харчових продуктів»

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на оволодіння теоретичними основами дії іонізуючих та електромагнітних випромінювань на біосферу, з вивченням ймовірних наслідків радіаційних та електромагнітних впливів на живі організми, а також із застосуванням відповідних заходів пов'язаних з електромагнітною безпекою та регламентацією радіаційних факторів та подальшим практичним застосуванням знань для вирішення відповідних прикладних й дослідницьких завдань.

Мета та цілі дисципліни

Виробити у студентів теоретичні уявлення і практичні навички щодо дії радіаційного та електромагнітного випромінювань на навколишнє середовище, формування системного підходу стосовно вивчення загальних закономірностей виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій, пов'язаних з надмірним радіаційним та електромагнітним випромінюванням, їхніх характеристик та особливостей, шкідливого впливу на живі організми.

Формат занять

Лекції, практичні роботи, консультації. Підсумковий контроль - залік.

Компетентності

Здатність оцінювати ризики та негативні наслідки впливу радіаційного та електромагнітного випромінювання на компоненти екосистем та розробляти комплекс заходів для покращення ситуації.

Результати навчання

Вміння проводити оцінку наслідків впливу радіаційного та електромагнітного випромінювання різної інтенсивності на компоненти екосистем, ідентифікувати джерела такого випромінювання, розробляти заходи щодо зменшення негативного впливу від такого типу випромінювання

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год.: лекції – 32 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з дисципліни «Аналітична хімія», «Методи контролю шкідливих речовин у зразках повітря, ґрунту, води та продовольчої сировини».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. На практичних заняттях використовуються репродуктивні та проблемно-пошукові методи навчання та акцентується увага на вирішенні реальних проблем.

Теми лекційних занять

Тема 1. Види радіоактивних розпадів і випромінювань. α -промені, β -промені, γ -випромінювання.

Тема 2. Взаємодія іонізуючого випромінювання з речовиною. Детектори іонізуючого випромінювання: їх функціональні характеристики.

Тема 3. Дози радіоактивного опромінення. Кількісні параметри оцінки впливу іонізуючого випромінювання на речовину

Тема 4. Пряма та непряма дія іонізуючого випромінювання. Вільні радикали. Реакції клітин на опромінення.

Тема 5. Радіаційні ушкодження організму та механізми протипроменевого захисту. Вплив іонізуючого випромінювання на тканини живого організму.

Тема 6. Електромагнітні поля та випромінювання. Кількісні оцінки небезпеки радіочастотного електромагнітного випромінювання.

Тема 7. Принципи захисту від радіочастотного електромагнітного випромінювання. Індивідуальні та колективні засоби захисту.

Тема 8. Властивості лазерного випромінювання. Дія лазерного випромінювання на людину.

Тема 9. Нормування лазерного випромінювання. Засоби захисту. Дія рентгенівського випромінювання на живі організми.

Тема 10 Загальні принципи проведення розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

Теми практичних занять

Тема 1. Нормування електромагнітних перешкод і електромагнітної сумісності.

Тема 2. Розрахунок відхилень напруги у вузлах електричної мережі.

Тема 3. Атмосферні перенапруги і засоби захисту електроустановок від атмосферних перенапруг.

Тема 4. Вплив електромагнітних перешкод на навколишнє середовище і організм людини.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуального завдання у вигляді розрахункового завдання.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. International Organization for Standardization (ISO). 2005. ISO 22000: 2005: Food Safety Management Systems – Requirements for any organization in the food chain. Geneva: ISO. Available at: <http://www.iso.org>.
2. Алемасова А.С. Аналітична хімія. Підручник для вищих навчальних закладів /А.С.Алемасова, В.М.Зайцева, Л.Я.Єнальєва, Н.Д.Щепіна, С.М.Гождзінський / За ред.. В.М.Зайцева. Донецьк: Ноулідж, 2010. 417 с. <https://www.researchgate.net/profile/>.
3. Кутлахмедов Ю.О., Войціцький В.М., Хижняк С.В. Радіобіологія: підруч. – К.: «Київський університет», 2011., 543 с. <https://www.nas.gov.ua/UA/Book/Pages/default.aspx?BookID=0000006192>.
4. Язиков О.О., Теличко Ф.Ф. Курс лекцій з радіології. – Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2007. – 144 с. https://biology.univ.kiev.ua/images/stories/Kafedry/biofiziki/Library/Rad_Biophys_2012.pdf.
5. Овчаренко О.П., Соколов В.М., Матющко Р.П. Основи радіонуклідної діагностики: навч. посіб. – Одеса: Одес. держ. мед. у-т, 2007. – 144 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/237167349.pdf>.
6. Герасимов О.І., Худинцев М.М., Кудашкіна Л.С. Фізичні основи електромагнітного забруднення навколишнього середовища: навчальний посібник. Одеса : Одеський державний екологічний університет, 2023. 66 с. <http://eprints.library.odeku.edu.ua/>.
7. Бажинов, О. В. Електромагнітна безпека транспортних засобів : монографія / О. В. Бажинов, М. М. Кравцов ; Харків. нац. автомоб.-дор. ун-т, Харків, 2021. 133 с. |

Додаткова література

1. Атаманюк В.М. Процеси та апарати хімічних виробництв. Видавництво Національного університету «Львівська політехніка». Атаманюк В.М., Кінздера Д.П., Гаврилів Р.І. Львів. 2007. Ч.1. 136 С. <https://opac.lpnu.ua/bib/701449>
2. Хімія та аналіз харчових продуктів: Лабораторний практикум. – Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Вид. Супрун В.П., 2019. 105 с. <https://kgrks.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/33/2024/02/kharchova-khimiia.pdf>
3. Аналітичні екологічні прилади та системи: монографія. / Порєв В.А. та ін.; за ред. В.А. Порєва. Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2009. 336 с. <https://press.vntu.edu.ua/index.php/vntu/catalog/download/431/779/956-1?inline=1>
4. Електромагнітна безпека транспортних засобів: монографія /О. В. Бажинов, М. М. Кравцов. Х. 2021.134с. <https://api.dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/9979a50e-076c-482b-b01a-e36b9ec52dfd/content>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються за результатами оцінювання. Залік: практичні роботи 20%, індивідуальне розрахункове завдання 40%, контрольна робота 40%.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

31.08.2024 р.

Завідувач кафедри
Олексій ШЕСТОПАЛОВ

31.08.2024 р.

Гарант ОП
Тетяна ТИХОМИРОВА